

Rovviltnemnda i region 7 - Nordland

Saksb.: Øyvind Skogstad
e-post: fmnooys@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 68
Vår ref: 2018/441
Deres ref:
Vår dato: 31.01.2018
Deres dato:
Arkivkode: 434.11

Saksframlegg - møte 1/2018 i Rovviltnemnda for region 7 - Nordland

SAK 1/2018 GODKJENNING AV INNKALLING

Sekretariatets forslag til vedtak:

Rovviltnemnda i region 7 – Nordland godkjenner innkalling til møte 1/2018 uten merknader.

SAK 2/2018 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 5/2017

Utkast til protokoll fra møte 4/2017 er publisert på nemndas nettside. De er også lagt ved saken (vedlegg 1).

Sekretariatets forslag til vedtak:

Rovviltnemnda i region 7 – Nordland godkjenner protokollen fra møte 4/2017 uten merknader.

SAK 3/2018 REVISJON AV FORVALTNINGSPLAN FOR ROVVILT I NORDLAND

Sekretariatet viser til brev av 19.09.2017 fra KLD hvor departementet skriver at det er klare mangler i forvaltningsplanen, og hvor de ber om at nemnda endrer følgende punkter:

- Forvaltningsplanen skal bringes i tråd med gjeldende regelverk.
- Arealdifferensieringen skal være egnet til å ivareta de nasjonale bestandsmålene for rovvilt som er satt for regionen.
- Forvaltningsplanen skal bidra til å skape forutsigbarhet, både for beitenæringene og med tanke på å oppnå nasjonale bestandsmål for regionen.
- Politikk for å endre gjeldende regelverk skal ikke forankres i forvaltningsplanen.

Sekretariatet viser også til møte mellom nemnda og miljødirektoratet på Gardermoen den 09.01.2018, og til dialogmøte med KLD og LMD samme dag. Vi viser også til miljødirektoratets uttalelse i brev av 13.03.2017 til gjeldende forvaltningsplanen.

Sekretariatet anbefaler at nemnda nå prioriterer arbeidet med å få på plass en forvaltningsplan i tråd med føringene fra overordnet myndighet.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Rovviltnemnda i Nordland ber sekretariatet om å utarbeide nytt forslag til forvaltningsplan for rovvilt i Nordland basert på føringene i saksframlegget. Rovviltnemnda vil selv skrive forord til planen.

Forvaltningsområde for bjørn legges til - alternativ 1 indre Salten - alternativ 2 indre Sør-Helgeland – alternativ 3 både indre Salten og indre Sør-Helgeland.

Forvaltningsområde for jerv skal være – alternativ 1 (største) – alternativ 2 (minste).

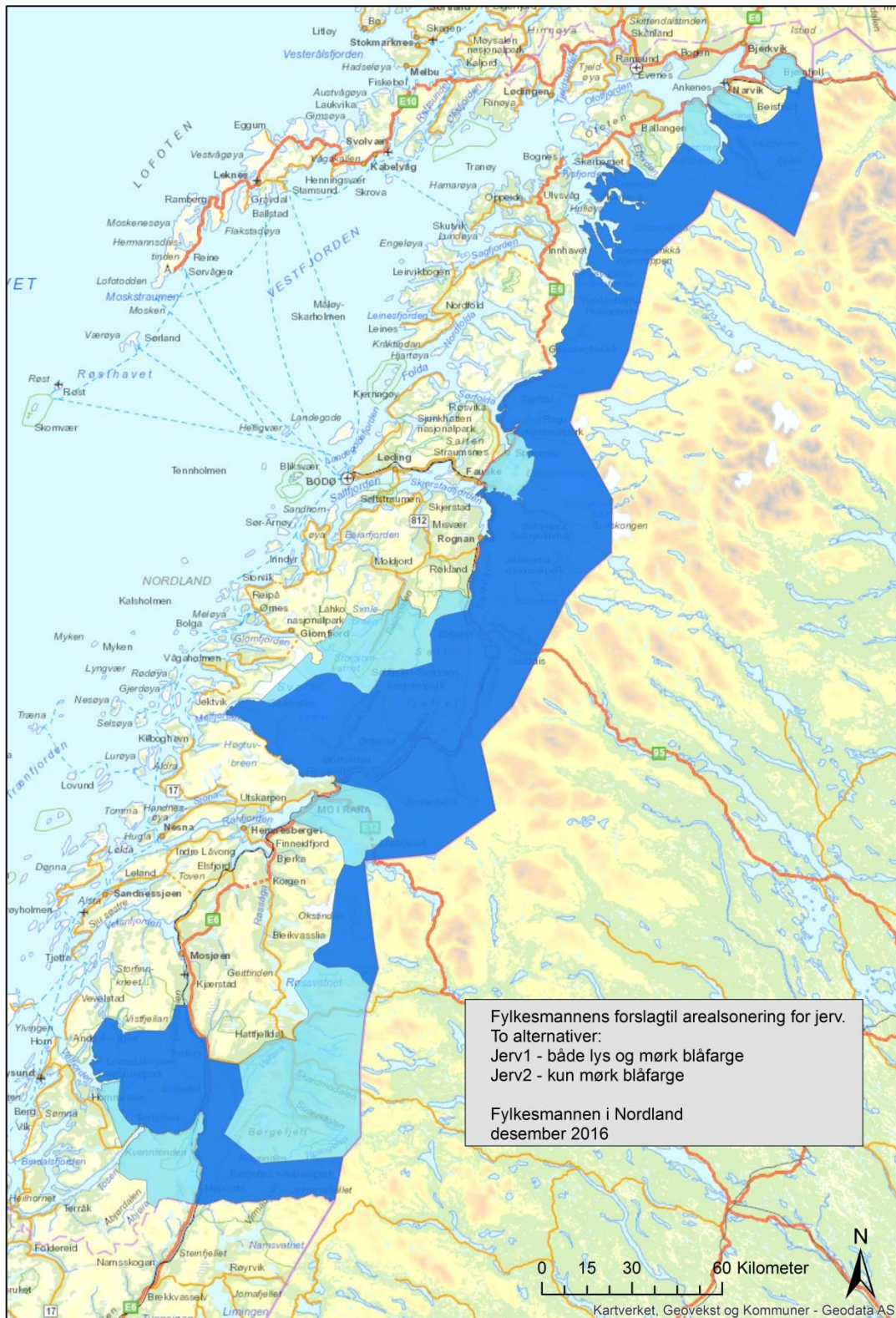
Så snart planforslaget er ferdig sendes det til rovviltnemnda for gjennomsyn før det sendes til Miljødirektoratet til uttalelse, jf. rovviltforskriften § 6. Rovviltnemnda tar sikte på å sluttbehandle planforslaget i løpet av våren.

Jerv

I forhold til jerv, viser vi til våre anbefalinger til mulig sonering og utredningene av disse som ble gjort vinteren 2016/2017. Vi anbefaler fortsatt disse alternativene. Vi vil i den sammenheng presisere at vi primært anbefaler det største alternativet til jervesone da vi mener det gir de beste langsiktige rammevilkårene for reindrifta i Nordland.

Forslag til forvaltningsprinsipper for jerv (blå sone)

- 2.3.1 Byrdefordeling: Det er et mål at jerveynglinger skal spres innenfor blå sone, slik at byrden på beitenæringene fordeles. Ingen reinbeitedistrikt bør ha mer enn to ynglinger av jerv per år. Små distrikt bør ikke ha mer enn en jerveyngling per år. Med små distrikt menes i denne sammenhengen: Skjomen, Frostisen, Duokta, Balvatn, Hestmannen/Strandtindene, Ildgruben og Byrkije.
- 2.3.2 Når bestandsmålet for jerv er oppnådd, skal det åpnes for lisensfelling av jerv i blå sone, for å bidra til å holde bestanden nærmest mulig bestandsmålet og for å bidra til byrdefordeling for saue- og reindriftsnæringene. Når bestandsmålet ikke er oppnådd, bør det åpnes for en begrenset lisensfelling, hvor kvote målstyres til områder med betydelige tap av sau og tamrein. Samlet belastning av alle rovviltarter (inkludert kongeørn) skal vektlegges ved fastsetting av kvotestørrelse og -fordeling.
- 2.3.3 Utenfor blå sone skal kvoten for lisensfelling av jerv settes så høyt at den ikke begrenser uttaket.
- 2.3.4 I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvoten er gitt. Uttak utenfor forvaltningsområde for jerv skal prioriteres først.
- 2.3.5 Balvatn og Ildgruben reinbeitedistrikt skal prioriteres ved ekstraordinære uttak av jerveynglinger i blå sone, som et ledd i byrdefordelingen for disse distriktene. **(Velges det minste jervealternativet (jerv2) skal kun Balvatn omtales i dette prinsippet).**
- 2.3.6 I blå sone er skadefelling av jerv aktuelt ved akutte skadesituasjoner. I kalvingsland for rein hvor hovedflokkens kalver skal terskelen for uttak være lavere enn utenfor kalvingsland. Bestandsmålet skal så langt mulig oppnås utenfor kalvingsland i blå sone. Viktige vurderingspunkter for skadefelling av jerv i blå sone er om bestandsmålet er oppnådd, størrelsen på jervebestanden i området og potensialet for skade.
- 2.3.7 Utenfor blå sone skal det som hovedregel gis tillatelse til uttak av jerv som forventes å gjøre skade.

Bjørn

Rovviltnemnda har gjennom vedtak i sak 3/2017 og sak 19/2017 uttrykt et ønske om mer kunnskap før man kan ta stilling til et evt. nytt forvaltningsområde for bjørn.

Nemnda har bedt om en vurdering av følgende:

- Næringsutøvelse av enhver karakter.
- Andre samfunnsinteresser.
- Bosetting og livskvalitet.
- Jaktinteresser.
- Forholdet til lokalsamfunn.
- Redusere tap på husdyr.
- Redusere konfliktgrunnet mellom mennesker og rovdyr.

Nemnda ønsker at man tydeliggjør konsekvensene ved oppnåelse av bestandsmål for bjørn i Nordland sett i sammenheng med bestandsmålene for jerv, gaupe og ørn. Nemnda har bedt om en vurdering av mulig bjørneområde i nordfylket, som Nordland Bondelag har foreslått.

Videre ønsker nemnda en vurdering om hvorvidt konsekvensutredningen bør suppleres med samfunnsfaglig forskerkompetanse med lokal tilknytning, og kostnadene ved dette. Før konsekvensutredningen ferdigstilles ønsker nemnda et fagseminar med berørte parter for innspill og kompetanseutvikling.

I tillegg ønsker nemnda en nærmere vurdering av forslagene i forhold til statens folkerettslige forpliktelser overfor den samiske reindrifta.

Sekretariatets vurderinger

Sekretariatet har, ut fra nemndas ønsker om en tydeliggjøring av konsekvensene med ulike alternative bjørneområder, gjort en ny sammenstilling og vurdering av mulige alternativer.

I saksframlegg til sak 19/2017 skrev vi:

«Sekretariatet viser til det arbeidet som ble gjort i forbindelse med revisjonsarbeidet, og spesielt til dokumentet «Vurdering av konsekvenser – Revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 7 (Nordland)». Også øvrige dokumenter knyttet til revisjonsarbeidet belyser mulige konsekvenser av ny sonering.

Vi foreslår at sekretariatet gjør en sammenstilling av de delene av tidligere saksframlegg og konsekvensvurderinger som er utarbeidet i forbindelse med forvaltningsplanrevisjonen, som omhandler bjørn spesielt. Videre at dette arbeidet gjøres med fokus på punktlisten som nemnda vedtok i sak 3/2017. Sammenstillingen vil bli supplert med ny kunnskap og nye vurderinger der sekretariatet har kompetanse til dette, og innenfor rammene av de ressursene vi kan prioritere til et slikt arbeid.

Vi legger til grunn at et slikt arbeid må følge opp gjeldende rammevilkår for rovviltforvaltningen. Bestandsmålet for bjørn i Nordland er en årlig yngling, og det er en primær oppgave for rovviltnemnda å oppnå de nasjonalt fastsatte bestandsmål for regionen. Nemnda skal innenfor den rammen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Dette skal primært skje gjennom en differensiert soneforvaltning, hvor det defineres prioriterte områder for bjørn og prioriterte områder for beitedyr.

Videre legger vi til grunn at arbeidet som er gjort av det skandinaviske bjørneprosjektet i forbindelse med revisjonsarbeidet, gir de rovviltfaglige rammene for hvilke alternativer som det er relevant å utrede nærmere.

På oppdrag fra nemnda i region 6 gjennomførte NINA, Bioforsk og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) i samarbeid en kartlegging av muligheter og eventuelle konsekvenser av foreslåtte endringer i forvaltningen av bjørn og jerv i region 6. Resultatet er publisert i NINA Rapport 1123 Utredning om endring i yngleområdene for jerv og bjørn i rovvilt region 6. Vi vurderer at dette arbeidet er nyttig i forbindelse med en ny konsekvensutredning for bjørn i Nordland, men at det ikke er nødvendig å bestille en tilsvarende rapport for Nordland. En rekke av forholdene som omtales i NINA-rapporten har overføringsverdi til våre forhold, og kan brukes i vårt arbeid.»

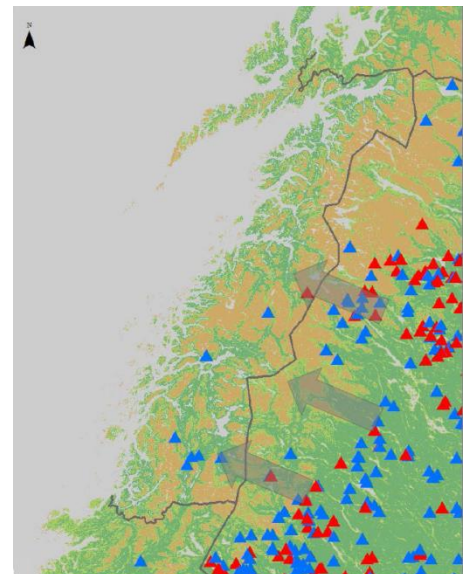
Sekretariatet vurderer videre at arbeidet må gjøres i lys av KLDs føringer om hva som må endres i planen, jf. brev av 19.09.2017.

Alternative områder

Rovviltnemnda har bedt om det sees nærmere på området i nordfylket som Nordland Bondelag har foreslått som mulig bjørneområde. Bondelaget pekte i sin høringsuttalelse til planen på et område i indre Narvik som aktuelt som bjørneområde, sekundært et område på Indre Helgeland (henvisning til AUs forslag). I en senere uttalelse trekker imidlertid bondelaget dette forslaget. Med bakgrunn i at bondelaget har trukket forslaget og rapporten fra Støen og Moen (2016)¹ som viser at det ikke er aktuelle områder i nordfylket hvor det er realistisk å kunne oppnå bestandsmålet, kan vi ikke se at det er grunnlag for å utrede dette området ytterligere.

Det skandinaviske bjørneprosjektet peker på tre egnede områder i Nordland: Indre Salten (Sulis/Saltdal), indre Nord-Helgeland (Rana) og indre Sør-Helgeland (Hattfjelldal). Av disse er det Indre Salten og Indre Sør-Helgeland som har korteste avstand til binneområder i Sverige og samtidig har relativt sammenhengende habitatkorridorer med skog og skognært fjell til disse områdene. Med en klar føring i nasjonal rovviltpolitikk om at forvaltningsplanen skal være egnet til å ivareta de nasjonale bestandsmålene for rovvilt som er satt for regionen, vurderer vi at disse områdene er de eneste aktuelle. Også Linell m.fl. (2015)² legger vekt på muligheten for innvandring til mulige yngleområder i Norge ut fra avstand til etablerte binneområder i Sverige.

Figur fra rapporten til Støen og Moen (2016): Døde binne (røde triangler) og hanner (blå triangler) i Norge og Sverige i perioden januar 2012 til og med september 2016 (Kilde: Miljødirektoratet). Pilene identifiserer områder hvor de ser for seg at det er størst sannsynlighet for innvandring fra ekspanderende reproduksjonsområder til Nordland. Lengden på pilene tilsvarer maksimum dokumentert utvandring for en binne i Skandinavia (90 km) (Støen m.fl. 2006). Habitatkategoriene er: grønt = Skog, lys grønt = Skognært fjell og brunt = Fjell. (Kilde kartdata: Lantmäteriet og NIBIO).

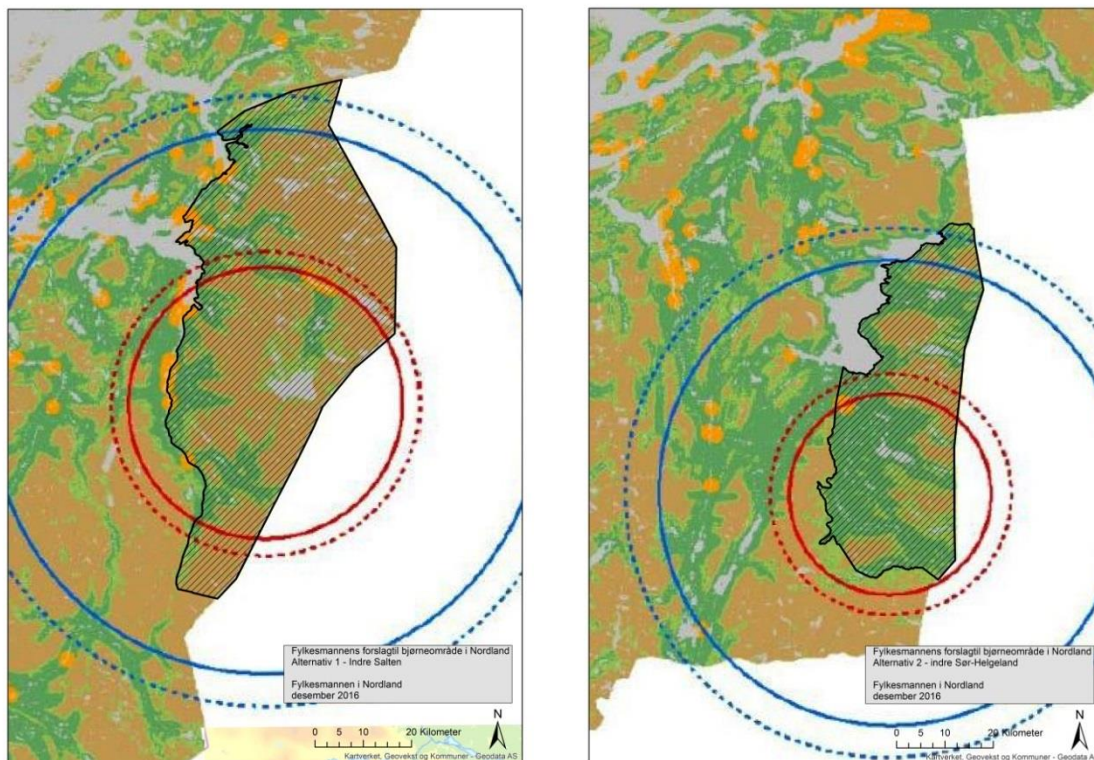

¹ Støen og Moen 2016. Brunbjørn i Nordland økologiske vurderinger. Det skandinaviske bjørneprosjektet, rapport 2016-4.

² Linell m.fl. 2015. Utredning om endring i yngleområdene for jerv og bjørn i rovvilt region 6. NINA Rapport 1123.

Ut fra dette vurderer sekretariatet at det er tre mulige alternativer til forvaltningsområde for bjørn i Nordland:

1. Indre Salten
2. Indre Sør-Helgeland
3. Både indre Salten og indre Sør-Helgeland

Figur: Fylkesmannens to alternative forslag til forvaltningsområde for bjørn i Nordland (svart skravur). I kartene er det også vist eksempler fra Det skandinaviske bjørneprosjektet på egnede arealer for en bjørnepopulasjon på 14 bjørner i Nordland, der sirkelene illustrerer behovet for areal av skog og skognært fjell. Røde sirkler: arealbehov for binne. Blå sirkler: arealbehov for hannbjørner. Se mer informasjon om figuren i Støen og Moens rapport. Kartene er i samme målestokk. Forslaget på Helgeland er noe mindre i utstrekning enn forslaget i Salten fordi det er større tetthet av egnet habitat på Helgeland.

Vurdering av konsekvenser

Fylkesmannen tar utgangspunkt i at forvaltningsplanen skal følge opp Stortingets rovviltforlik. Planen utformer ikke en ny rovviltpolitikk overfor beitenæringene i Nordland og oppretter ikke nye nasjonale rovviltpolitiske standarder. De vedtatte regionale bestandsmålene ligger fast og forvaltningsplanen skal ikke legge opp til at det skal være mer rovvilt enn hva bestandsmålene fastslår. Sekretariatet vurderer at utredninger knyttet til valg av sonegrenser må ha som formål å vurdere ulike realistiske alternativer opp mot hverandre. Utredninger som i realiteten dreier seg om hvorvidt man skal ha bjørn i Nordland eller ikke ligger ikke innenfor mandatet til rovviltnemnda i forbindelse med utarbeiding av en forvaltningsplan. Vår sammenstilling av konsekvenser er gjort i lys av dette, og vi kan ikke se at det er grunnlag for å gjøre ytterligere utredninger. Av samme årsak kan vi ikke se at det er grunnlag for å

supplere revisjonsarbeidet med utredninger gjort av samfunnsfaglig forskerkompetanse med lokal tilknytning, slik rovviltnemnda har bedt om at det blir vurdert.

Hensynet til bestandsmåloppnåelse

Etter sekretariatets vurdering er det vanskelig å vurdere hvilket av de to aktuelle områdene som har størst sannsynlighet til å oppnå bestandsmålet. Sett over år har det vært større bjørneaktivitet i Hattfjelldal enn i Salten, men det er der kun påvist hannbjørner. Samtidig er det kun i Salten vi faktisk har påvist binneaktivitet.

I begge områdene er man avhengig av innvandring fra Sverige. De siste fem årene er det skutt 20 bjørn på skadefelling i de østlige fjellområdene i Arjeplog kommune i Norrbottens län, de aller fleste på skadefelling av hensyn til reindrifta. Også i fjelltraktene i Vilhelmina og Storuman kommuner i Västerbottens län har omfanget av skadefellinger økt. Denne forvaltninga i Sverige vil trolig medføre mindre innvandring til Nordland og gjøre at det vil ta lang tid å øke bjørnebestanden hos oss.

Begge alternativene har de samme utfordringene med tanke på at de trolig er store nok for sju binner, men for lite for hannbjørnene. Moen og Støen (2016) skriver at:
«Da populasjonen i Sverige for tiden er synkende (Kindberg og Swenson 2014) kan det også på sikt bli mindre innvandring av yngre hanner fra Sverige. For å unngå mangel på hanner, og spesielt mangel på eldre hanner, som man i dag ikke vet konsekvensen av, bør arealkravet for voksne hanner også tas hensyn til i revideringen av forvaltningsplanen i Nordland.» Dersom man skal ta hensyn til dette, bør enten det valgte bjørneområdet utvides mot vest, eller at man beholder begge områdene som bjørneområder.

Dersom man velger ett av områdene, er det en klar sjanse for at de første binnene dukker opp «på feil plass», noe som vil medføre en krevende situasjon i avveiningen mellom hensynet til bestandsmåloppnåelse og hensynet til en tydelig og forutsigbar soneforvaltning. Dersom man setter av begge områdene til forvaltningsområde for bjørn, vil sjansen for å havne i en slik situasjon reduseres. Det kan da være mulig å revidere bjørneområdene på nytt senere, når man er kommet dit at bjørnebestanden i fylket øker og man ser et tydeligere bilde av hvor binner oppholder seg.

Beitenæringene

Oppnåelse av bestandsmålet for bjørn i Nordland vil medføre store konflikter med beitenæringene. Støen og Moen (2016) skriver at:

«Bjørnen krever store sammenhengende areal av skog og skognært fjell. Vår identifisering av slike arealer i Nordland viser at disse arealene også stort sett inneholder både arealer for beite for sau og vårbeite for rein. Vi har derfor ikke kunnet identifisere store nok egnede områder for en populasjon på 14 bjørn i Nordland der konfliktnivået i forhold til beitenæringa og reindrifta vil være åpenbart lavere enn i andre områder».

I forhold til konsekvenser for beitenæringene, er det naturlig å se både på beitenæringer som er direkte berørt i de foreslåtte forvaltningsområdene og randsoneproblematikk som følge av at sonegrensene mot vest ikke er noen naturlige barrierer for bjørn. Randsoneproblematikk er også drøftet i dokumentet «Vurdering av konsekvenser av ny forvaltningsplan», kapittel 4.3.

Tamrein

Per i dag er det kun streifende bjørn som enkelte ganger forårsaker tap i reindrifta i Nordland. Oppnåelse av bestandsmålet vil innebære at minimum 14 bjørn, trolig flere, oppholder seg i fylket. Linell m.fl. (2015) skriver at bjørnens predasjon på reinkalv generelt sett er proporsjonal med tettheten av bjørn i et område, altså at tapene vil øke proporsjonalt med en økende bjørnebestand opp mot bestandsmålet. Støen og Moen (2016) skriver at graden av overlapp i habitatbruk mellom rein og bjørn i Nordland vil påvirke størrelsen på det potensielle tapet av rein til bjørn. De har beregnet at dersom reinens bruk av habitatet er tilsvarende som i fjellsamebyene i Norrbotten, vil det sannsynlige tapet av rein ligge rundt 50 kalver og 3 simler dersom alle bjørnene kommer inn i kalvingsland under kalvingen. Dersom reinens bruk av habitatet er tilsvarende som i skogssamebyene i Norrbotten og på vårbeite i Trøndelag, vil det sannsynlige tapet ligge på 83 kalv og 4 simler.

Begge forslag til bjørnesone (indre Salten og indre Sør-Helgeland) berører i betydelig grad reindrift. Et bjørneområde i indre Salten vil berøre kalvingsland for to norske reinbeitedistrikt og en svensk sameby. For Duokta og Tuorpon er ikke dette eneste og sannsynligvis heller ikke det viktigste kalvingslandet. Viktigheten og betydningen kan imidlertid variere en del fra år til år etter snø- og værforhold. Sammenlignet med Balvatn reinbeitedistrikt vil det imidlertid være bedre mulighet for alternative løsninger. Mye av konvensjonsområdet nord for Blåmannsisen, herunder de mest grensenære delene, er for øvrig bjørnesone i dagens forvaltningsplan.

Balvatn reinbeitedistrikt ligger i sekretariatets høringsforslag innenfor tre rovviltsoner med hele distriktets utstrekning. Den samla belastninga for distriktet blir stor. Til tross for tydelige forvaltningsprinsipper som er ment å spesielt ivareta distriktet i denne situasjonen, vil en slik belastning gi store utfordringer for muligheten til å drive livskraftig reindrift i distriktet. Belastningen av jerv i dette området er stor, da området har vist seg å være særlig godt egna som jervehabitat. Dette tilsier at distriktet kanskje bør få slippe ekstrabelastningen en bjørnesone kan medføre.

Foreslått bjørnesone på indre Sør-Helgeland ligger tett opp mot og delvis i de nordøstlige delene av kalvingslandet til Byrkije reinbeitedistrikt. Selv om kalvingslandet i hovedsak ligger utenfor selve bjørnesona, vil det med stor sannsynlighet bli en betydelig randsoneproblematikk i de nordøstlige delene av kalvingslandet til distriktet. Dette er de mest laveliggende delene av kalvingslandet, som særlig i år med vanskelige snø- og isingsforhold på fjellet er viktig for distriktet. Fordi størstedelen av kalvingslandet ligger utenfor grensene til bjørnesona, må man her likevel kunne forvente et sterkere vern av kalvingslandet enn for Balvatn, hvor hele kalvingslandet til distriktet ligger innenfor foreslått bjørnesone.

Området på indre Sør-Helgeland vil på samme måte som i indre Salten komme i berøring med konvensjonsbeiter for svenske samebyer. Om ny konvensjon blir vedtatt, vil det være områder både i Salten og på Helgeland hvor svenske samebyer har beiterett innenfor mulig bjørnesone i kalvingstida. I realiteten berører dette kalvingsområder for svenske samebyer også i dag, på grunn av samarbeid mellom samebyer og reinbeitedistrikt. Fylkesmannen vurderer derfor at konsekvensene for svensk reindrift vil bli omtrent like for de to alternativene.

Ingen av alternativene kan sies å være bedre enn det andre. Særlig vil bjørn som kommer inn i kalvingsland være problematisk, både i forhold til direkte predasjon og i forhold til jaging

og forstyrrelser i en sårbar tid. For reindrift mener Fylkesmannen etter en samlet vurdering at en bjørnesone i indre Salten vil være litt verre enn om den legges til indre Sør-Helgeland. Vi viser da til at jervebelastningen på indre Helgeland er ikke like stor som i indre Salten, samtidig som deler av kalvingslandet til Byrkije vil ha et noe bedre vern, da de høyereliggende delene fysisk ligger utenfor Fylkesmannens alternative forslag til bjørnesone.

Et alternativ med bjørnesone både i Salten og på Helgeland vil medføre at flere reineiere risikerer økte tap til bjørn. Dette vil være negativt i forhold til forutsigbarhet i næringa og i forhold til dyrevelferd. På den andre siden vil det antallet bjørner som er nødvendig for å oppnå bestandsmålet kunne fordels på to områder, og det totale rovdyrtrykket på den enkelte reinflokk kan dermed bli noe redusert.

Folkerettslige forpliktelser overfor samisk reindrift

Reindrifta har stor betydning for samisk kultur og samfunnsliv, og har uvurderlig verdi som samisk språk-, kultur-, identitets- og næringsaktør i fylket. Fylkesmannen erkjenner derfor at samisk reindrift er spesielt viktig i denne sammenhengen. I og med at forvaltningsplanen ikke oppretter nye nasjonale rovviltpolitiske standarder, har vi ikke utredet Norges folkerettslige forpliktelser overfor samisk reindrift. I den grad statens forpliktelser skal utredes, er dette noe som må gjøres av overordnet statlig myndighet.

Sauenæringa

For sauenæringa vil begge områdene medføre betydelige utfordringer, både i selve bjørneområdet og i randsonene. Tap av sau vil sannsynligvis øke proporsjonalt med økende bjørnebestand, om man ikke iverksetter tapsreduserende tiltak som har effekt.

Innenfor selve bjørnesonen blir betydelig flere sau og flere besetninger berørt på Helgeland, sammenlignet med Salten. Foreslått bjørneområde på Helgeland omfatter også prosentvis mer sauebeite enn det foreslåtte området i Salten.

I Salten er det hovedsakelig besetninger på østsiden i Saltdal kommune som har beiteområder i bjørnesonen. En konsekvens av å øke antall bjørner i dette området vil trolig være tilbud om omstilling til berørte brukere. Konsekvensene av å omstille store deler av saueholdet i Hattfjelldal vil være betydelig større enn for østsiden av Saltdal.

Ser man på sau i randsonen utenfor de foreslåtte bjørnesonene, er sauetallet forholdsvis likt i de to alternative områdene (litt avhengig av hvordan man trekker grensene for randsonen). Tabellen nedenfor viser ca. antall sau innenfor de to alternative bjørneområdene. Vi har også summert antall sau i nærliggende områder omkring bjørneområdet. I Salten har vi da tatt utgangspunkt i hele Saltdal, Beiarn og Fauske, samt Bodø sør for fjorden. På Helgeland har vi tatt utgangspunkt i hele Hattfjelldal og Grane, samt litt helt øst i Hemnes og sør i Vefsn.

Randsoneproblematikk som følge av at sonegrensene mot vest ikke er noen naturlige barrierer for bjørn, vil være en krevende utfordring både på Helgeland og i Salten. Trolig vil tap til bjørn øke også i besetninger som beiter utenfor selve bjørnesonen, og det vil være behov for å iverksette FKT-tiltak som innebærer tilpasninger av drifta til en hverdag med økt fare for tap av sau til bjørn, eksempelvis høy dekningsgrad av radiobjeller og økt omfang av tidlig sankning.

Ca. antall sau innenfor de to alternative bjørneområdene. Kilde: Søknader om produksjonstilskudd 2016, supplert med noe Organisert beitebruk 2015.

Område	Antall sau	Antall bruk
Foreslått bjørneområde Salten	2 500	20
Foreslått bjørneområde Salten + omkringliggende områder	21 000	100
Foreslått bjørneområde Helgeland	10 000	30
Foreslått bjørneområde Helgeland + omkringliggende områder	19 000	60

Et alternativ med bjørnesone både i Salten og på Helgeland vil medføre at betydelig flere besetninger blir potensielt utsatt for tap til bjørn. Dette vil være negativt i forhold til forutsigbarhet i næringa og i forhold til dyrevelferd. På den andre siden vil det antallet bjørner som er nødvendig for å oppnå bestandsmålet kunne fordels på to områder, og det totale rovdyrtrykket på den enkelte besetningen kan dermed bli redusert.

Andre utredningstema

Andre tema som rovviltnemnda har bedt om en vurdering av:

- Næringsutøvelse av enhver karakter.
- Andre samfunnsinteresser.
- Bosetting og livskvalitet.
- Jaktinteresser.
- Forholdet til lokalsamfunn.
- Redusere konfliktgrunnet mellom mennesker og rovdyr.

Det regionale bestandsmålet tilsier at bjørnebestanden i fylket må øke, siden vi per i dag ikke har oppnådd bestandsmålet. En eventuell framtidig oppnåelse av bestandsmålet for bjørn vil innebære relativt sett betydelig mer bjørn enn hva vi har i dag. Forskning viser at bjørn kan være en betydelig predator på elg. Den tar spesielt kalv, men lite voksne dyr. Størrelsen på tapene avhenger også av den relative tettheten mellom elg og bjørn. Tettheten av bjørn i utkanten av utbredelsesområdet til den skandinaviske bjørnebestanden er betydelig lavere enn i kjerneområdene, og det må forventes at tapene derfor blir betydelig lavere enn i kjerneområdene for bjørn i Sverige. Det kan også tenkes at forekomst av bjørn kan påvirke elgens adferd og områdebruk på en måte som får betydning for elgjakt på lokal skala i de enkelte valdene. Dette kan også tenkes å få noe negative konsekvenser for næringsutøvelse knyttet til storviltjakta.

Tilstedeværelsen av bjørn kan gjøre at folk ikke tør å bruke utmarka i samme grad som før. Dette kan øke med økt antall bjørner i fylket. Frykten er ikke alltid rasjonell, men den er likevel høyst reell. Derfor er det svært viktig å respektere at folk kan ha slike følelser knyttet til bjørn. Forskning viser at sannsynligheten for å møte en bjørn er forsvinnende liten, og sannsynligheten minsker enda mer hvis man tar noen enkle forhåndsregler. Med en økende bjørnestamme i fylket er det derfor nødvendig med økt grad av informasjon og kunnskapsformidling. I denne sammenhengen er det også riktig å nevne at tilstedeværelsen av bjørn kan oppfattes som positivt i forbindelse med friluftsliv, samt at etablering av bjørn i fylket også potensielt kan bidra til ny næringsaktivitet knyttet til naturopplevelser.

Bestandsmålet for bjørn er en overordnet føring for forvaltningsplanarbeidet, og vi vurderer at det ikke er grunnlag for å tro at konsekvensene blir vesentlig ulike i de to aktuelle områdene for bjørn i Nordland (indre Salten og indre Sør-Helgeland). Vi vurderer derfor at ytterligere

vurderinger eller utredninger av de punktene som nemnda har listet opp ikke vil gi nemnda et vesentlig bedre beslutningsgrunnlag for å skille mellom de alternative områdene.

Dialog med berørte parter

Rovviltnemnda har vurdert å arrangere et fagseminar med berørte parter for innspill og kompetanseutvikling før planarbeidet slutføres. Sekretariatet viser til de klare føringene som er lagt på nemndas arbeid med forvaltningsplanen, samt til dialogmøter med faglag og organisasjoner i forbindelse med revisjonsarbeidet i 2016/2017. Vi viser også til gjennomført fagseminar den 26. september 2016. Sekretariatet kan ikke se at det er hensiktsmessig å arrangere et nytt fagseminar nå. Det vil neppe være mulig å finne løsninger for bjørn som beitenæringene kan stille seg bak. Vi anbefaler heller at nemnda prioriterer slutføring av planen, for så å legge opp til god dialog med berørte parter om hvordan man skal forholde seg til den nye planen når den er vedtatt. Med en ny og tydeligere soneforvaltning for jerv og bjørn, vil det være større muligheter for langsiktig og forutsigbart arbeid med FKT-tiltak i beitenæringene og i forhold til uttak av rovvilt. Særlig vil det være viktig med god dialog med beitebrukere som ligger innenfor prioriterte områder for bjørn og jerv.

Oppsummering og sekretariatets anbefaling – bjørn

Fylkesmannen vurderer at det å finne et område for bjørn i Nordland er det vanskeligste i hele planprosessen. I arbeidet med forvaltningsplanen ligger det vedtatte bestandsmålet for bjørn som et rammevilkår. Det vil si at planen må definere hvordan bestandsmålet skal oppnås.

Nasjonale føringer om tydelig soneforvaltning innebærer videre at det må settes av et konkret areal for bjørn i fylket. Det skandinaviske bjørneprosjektet har bidratt med faglige vurderinger av aktuelle områder for bjørn i fylket. Ut fra dette vurderer vi at det kun er følgende alternativer som er aktuelle:

1. Indre Salten – med kjerneområde i de østlige delene av Saltdal kommune.
2. Indre Sør-Helgeland – med kjerneområde i de østlige delene av Hattfjelldal kommune.
3. Både indre Salten og indre Sør-Helgeland.

I forhold til hensynet til bestandsmål oppnåelse, vil alternativ 3 med to områder være best. For sauene næringa vurderer sekretariatet at alle alternativer er klart negative, men at alternativ 1 gir noe mindre samlede negative konsekvenser. For reindrifta vurderer sekretariatet at alle alternativer er klart negative, men at alternativ 2 gir noe mindre samlede negative konsekvenser. For både sauene næringa og reindrifta vurderer vi at alternativ 3 trolig er noe mer negativt enn å velge mellom 1 eller 2, siden flere blir berørt. Men, samtidig er det potensielt en fordel med dette alternativet at belastningen på den enkelte bruker/reineier blir noe lavere og dermed mer håndterbar enn om man havner i et område hvor hele bestandsmålet skal oppnås.

Uansett hvilke av disse alternativene som velges, vil en binneetablering få betydelige konsekvenser for beitenæringene. Sekretariatet vurderer at nemnda må velge ett av disse alternativene, da det er lite relevant å sette av et forvaltningsområde for bjørn andre steder i fylket, jf. bjørneprosjektets rapport om bjørn i Nordland.

Sekretariatets forslag til forvaltningsprinsipper for bjørn (svart sone)

- 2.5.1 Skadefelling i svart sone er i utgangspunktet kun aktuelt ved akutte skadesituasjoner. Det skal være lavere terskel for felling av hannbjørner enn binner.
- 2.5.2 Dersom det på våren oppdages bjørn i kalvingsland for reindrift innenfor svart sone, eller i randsonen til svart sone, skal det i samråd med reinbeitedistriktet iverksettes avbøtende tiltak.
- 2.5.3 Inntil bestandsmålet for bjørn er oppnådd, åpnes det ikke for lisensfelling i svart sone. Om bestandsmålet oppnås, kan det åpnes for lisensfelling i svart sone, for å bidra til byrdefordeling for sau- og reindriftnæringene. Kvotestørrelse og kvotefordeling skal tilpasses oppnåelsen av bestandsmål. Samlet belastning av alle rovviltarter (inkludert kongeørn) skal også tas med i vurderingen.
- 2.5.4 Utenfor svart sone skal det åpnes for årlig lisensfelling av bjørn.
- 2.5.5 Utenfor svart sone skal det som hovedregel gis tillatelse til uttak av bjørn som forventes å gjøre skade.

Fordeling av FKT-midler

I forvaltningsplanens forvaltningsprinsipp 3.2.1, står det at FKT-budsjettet til reindrifta og saueneæringa skal fordeles tilnærmet 50/50.

Sekretariatet har vurdert prinsippet om 50/50 deling mellom saueneæringa og reindrifta. Vi anbefaler at nemnda i stedet for en fast fordelingsbrøk, gjør en årlig vurdering av forholdet mellom sau og rein i forbindelse med fastsetting av FKT-budsjett. Forhold som bør tillegges vekt er tapsutvikling i de ulike næringene, arealbruk for de ulike næringene i lys av gjeldende arealdifferensiering, samt forventet tapsreduserende effekt av ulike tiltak i de to næringene.

Forslag til endring av forvaltningsprinsipp 3.2.1:

- 3.2.1 Rovviltnemnda fastsetter årlig budsjett for FKT-midler. I fordeling mellom midler til saueneæringa og reindrifta skal følgene forhold vektlegges:
 - a) Tapsutvikling i de ulike næringene,
 - b) arealbruk for de ulike næringene i lys av gjeldende arealdifferensiering,
 - c) forventet tapsreduserende effekt av ulike tiltak i de to næringene.

Ønske om å signalisere behov for endringer i rovviltpolitikken

Dersom nemnda som en del av forvaltningsplanarbeidet ønsker å signalisere behovet for endringer i rovviltpolitikken, vil vi anbefale at dette gjøres i et eget vedlegg til forvaltningsplanen. På den måten kan nemnda på en ryddig måte skille mellom oppdraget om å utarbeide en forvaltningsplan innenfor gjeldende politikk og lovverk, og mer politiske ønsker om endringer.

SAK 4/2018 FOREBYGGENDE TILTAK MOT ROVVILTSKADER OG KONFLIKTDEMPENDE TILTAK – BUDSJETT 2018

Vi har ikke mottatt planleggingsrammer for rovviltnemndene i 2018, men vi har fått foreløpige signaler om at region 7 – Nordland vil få kr 7 000 000,- i tilskuddsmidler, kr 1 000 000,- til tjenestekjøp og kr 800 000,- til drift av nemnd/sekretariat. Det er samme beløp som i 2017.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Nemnda godkjenner føringene i saksframlegget for Fylkesmannens videre saksbehandling, med følgende budsjettfordeling:

a) Drift av nemnda og sekretariatet, kap. 1420.21.

Budsjett på kr 800 000,- til dekking av møtegodtgjørelse og reiser til nemnda, og til drift av sekretariatet.

b) Forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak, kap. 1420.73:

Samlet budsjett for 2018 er kr 8 573 400,-. Av dette er kr 7 000 000,- ny tildeling fra Miljødirektoratet og kr 1 573 400,- er restmidler fra 2017 som allerede er utbetalt til konkrete tiltak.

- Tiltak i saueneæringa – kr 2 480 000,-
Prioriterte tiltak:
 - Gjeting/utvida tilsyn i regi av beitelag/kommuner, i kombinasjon med vokterhund eller kadaverhund, og ved akutte tap.
 - Elektronisk overvåking (innkjøp av radiobjeller/e-bjeller).
 - Planlagt tidlig sanking.
 - Kadaverhundarbeid (kurs/godkjenningssprøver).
- Tiltak i reindriften – kr 3 720 000,- (hvorav kr 1 273 400,- allerede utbetalt som restmidler i desember 2017).
Prioriterte tiltak:
 - Flytting til mindre rovdyrutsatte beiteområder, herunder samling med helikopter før flytting.
 - Intensiv gjeting i kombinasjon med tilleggsfôring i tilknytning til kalvinga.
 - Tilleggsfôring på vinteren som alternativ til flytting til mindre rovdyrutsatte beiteområder.
 - Tidlig slakting av kalv.
 - Elektronisk overvåking (radiobjeller/e-bjeller).
- Tilskudd jakt/felling – kr 1 000 000,-
Prioriterte tiltak:
 - Kompetanseheving av kommunale/interkommunale skadefellingslag.
 - Videreføring av jerveprosjektet til Prosjekt Utmark.
 - Videreføring av prosjekt med skadefelling av bjørn (hvorav kr 150 000,- allerede utbetalt som restmidler i desember 2017).
- FoU (tilskudd) – kr 200 000,-
 - Videreføring av forskningsprosjektet «Beiteressurs, rovdyr og lokalsamfunn».
 - NIBIO-prosjekt om økonomiske konsekvenser av utvalgte FKT-tiltak (finansiert med kr 150 000,- utbetalt som restmidler i desember 2017).

- Skadefellingsutgifter, akutt saker og andre hastesaker – kr 1 033 400,-.
 - Konfliktdependende tiltak – kr 140 000,-.
- Prioriterte tiltak:
- Videreføring av prosjektet «Rovdyrkunnskap» i regi av Nordland Nasjonalparksenter.

c) Tjenestekjøp, kap. 1420.21:

Samlet budsjett for 2018 er kr 1 000 000,-.

- Bestandsregistrering av rovvilt, dusører – kr 100 000,-.
- Årlig reindrifstseminar i regi av Fylkesmannen i Nordland – kr 50 000,-.
- Resterende del av budsjettet kan gå til prosjekter knyttet til økt kunnskap om tapsårsaker i områder med særlig store tap i både sauenevinga og reindriften, samt økt kunnskap om produksjon og tap generelt for reindriften i Nordland. Fylkesmannen skal orientere nemnda om aktuelle prosjekter før evt tilsagn gis / kontrakt inngås.

Nærmere om de ulike budsjettpostene:

a) Drift av nemnda og sekretariatet, kap. 1420.21

Region 7, Nordland får kr 800 000,- til dekning av møtegodtgjørelse og reiser til nemnda, og til drift av sekretariatet. Miljødirektoratet har tildelt disse midlene basert på erfaringer fra tidligere år, antatt møtefrekvens, reiseavstander, og forventet kostnad til sekretariatet.

Kostnadene med vakttelefonen hos Fylkesmannen belastes over post 1420.21, drift av nemnda og sekretariatet. Det legges opp til at vakttelefonen er bemannet gjennom hele året siden vi har både sau og tamrein i fylket, med differensierte åpningstider gjennom året tilpasset sannsynligheten for at det oppstår hastesaker.

b) Forebyggende og konfliktdependende tiltak, kap. 1420.73

Formålet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket. For at tilskudd skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og skadeforebyggende effekt. Tilskuddsordningen kan også brukes til konfliktdependende tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper.

Saksframlegget bygger på følgende overordnede dokumenter:

- Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak (FKT-forskrifta), med kommentarer.
- Rovviltforliket av 2011 og andre sentrale føringer i rovviltforvaltninga.
- Revidert forvaltningsplan for rovvilt i Nordland, vedtatt av nemnda 20. mars 2017. Forvaltningsplanens overordna forvaltningsprinsipper for bruk av FKT-midler:
 - 3.2.2 FKT-budsjettet til reindriften og sauenevinga skal fordeles tilnærmet 50/50.
 - 3.2.3 FKT-midler skal prioriteres til tapsforebyggende tiltak i områder hvor det er mål om ynglinger av de ulike rovviltartene (altså prioritert område for jerv eller bjørn og byrdefordelingsområde for gaupe). Tiltakene skal være tilpasset aktuell rovviltart for området.
 - 3.2.4 Tilskudd til større/tyngre driftstilpasninger og omstilling er kun aktuelt i områder prioritert til jerv og/eller bjørn.

- 3.2.5 I områder hvor man mistenker rovvilttap kan det, uavhengig av arealdifferensieringen brukes FKT-midler til tiltak som bedrer kunnskapsgrunnlaget, og som bidrar til bedre oversikt over beitedyr og gir økt mulighet til å oppdage rovvilttap.
- 3.2.6 FKT-midler kan benyttes til kompetanseheving knyttet til skadefelling og jakt/felling, med mål om at uttak av rovvilt skal bli så effektivt som mulig. Samarbeidstiltak og tiltak som dekker flere kommuner skal prioriteres.
- 3.2.7 Det kreves normalt en egenandel for en del av tiltakene, inkludert tiltak som innebærer investeringer. På denne måten kan en sikre at flere brukere får støtte, og i tillegg at søker er motivert for å gjennomføre tiltaket. Størrelsen på egenandelen vil variere med omfang og type prosjekt.
- 3.2.8 Samarbeidstiltak skal generelt prioriteres fremfor søknader fra enkeltpersoner.
- 3.2.9 Ved prioritering av midler mellom beiteområder/reinbeitedistrikt, skal rovdryrbelastning i området vektlegges tungt. Videre skal det legges vekt på de aktuelle beitebrukeres/beitelags/reinbeitedistrikts robusthet (sårbarhet, arbeidskraft, mv).
- 3.2.10 For tiltak hvor det er utarbeidet nasjonale standarder, skal disse følges med mindre annet er presisert i tilsagnsbrevet. Dette gjelder tidlig nedsanking av sau, beredskapsarealer, bruk av vokterhund og bruk av rovviltsikre gjerder. Standardene finnes på www.rovviltportalen.no.
- 3.2.11 Eventuelle ubrukte FKT-midler ved slutten av året skal fordeles etter følgende prioritering:
 - a) Restmidler kan benyttes til finansiering av flerårige prosjekter av større omfang.
 - b) Restmidlene kan benyttes til tiltak som initieres av Rovviltnemnda eller Fylkesmannen
 - c) Dersom mengden restmidler gir rom for det, kan disse benyttes til tiltak i reindrifta som skal gjennomføres i vinterhalvåret. I slike tilfeller skal Fylkesmannen informere alle reinbeitedistrikt om muligheten til å søke om midler innen en fastsatt frist. Slike midler blir utbetalt forskuddsvis i slutten av desember.

- Nemndas vedtak i møte 30.11.2017 om prioriteringer for 2018.

Samlet budsjettstørrelse

Forslag til fordeling av FKT-midlene er gjort i samarbeid mellom miljøvernavdelinga og landbruks- og reindriftsavdelinga hos Fylkesmannen. De økonomiske rammene for 2018 er på kr 7 mill. til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak. Samlet søknadssum om FKT-midler er på ca. 11 mill. kroner (se tabell 1). Dette innebærer nødvendigvis en tøff prioritering mellom ulike typer tiltak.

I desember 2017 fordelte rovviltnemnda ubrukte restmidler for 2017. Kr 1 273 400,- ble utbetalt til tiltak i reindriftsnæringa, kr 150 000,- til FoU-prosjekt og kr 150 000,- til kompetansehevende tiltak i forhold til felling av rovvilt. Vi har valgt å synliggjøre disse restmidlene sammen med den nye tildelinga av midler i 2018 siden restmidlene i stor grad brukes til tiltak som pågår i 2018. Det betyr at nemnda har et samlet budsjett for 2018 på kr 8 573 400,- hvis man regner med utbetalte restmidler i 2017. Vi har synliggjort dette i forslag til vedtak.

Forvaltningsplanen, soneforvaltning og fordeling mellom sau og rein

I forvaltningsplanens forvaltningsprinsipp 3.2.1, står det at FKT-budsjettet til reindrifta og sauenevinga skal fordeles tilnærmet 50/50. Videre har vi, som beskrevet for nemnda i desember 2017, lagt til grunn at fordeling av nye FKT-midler i 2018 til ulike søkere fra beitevingene bør sees i sammenheng med tildeling av restmidler i desember 2017. Det vil si at vi i fordelinga av budsjett til hhv. sauenevinga og reindrifta, legger til grunn at tildeling av restmidler til reindrifta på slutten av 2017 skal inngå i andelen til reindrifta i 2018.

Sekretariatet har vurdert prinsippet om 50/50 deling mellom sauenevinga og reindrifta. Vi anbefaler at nemnda gjør en årlig vurdering av forholdet mellom sau og rein i forbindelse med fastsetting av FKT-budsjett, jf. anbefalinger om dette i sak 3 om revisjon av forvaltningsplanen.

Iverksetting av tapsforebyggende tiltak i beitevingene er et viktig virkemiddel som en del av en tydelig soneforvaltning. Det framgår av rovviltforliket at:

«I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. I prioriterte rovviltområder skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet.»

Videre er det i forvaltningsplanen slått fast at FKT-midler skal prioriteres til tapsforebyggende tiltak i områder hvor det er mål om ynglinger av de ulike rovviltartene (pkt 3.2.2).

Med den vedtatte nye arealsoneringen er det svært lite sau på beite i prioriterte rovviltområder for bjørn og jerv. Det er også begrenset med sau i områder som grenser opp mot prioriterte rovviltområder for bjørn og jerv. Det vil derfor være lite behov for FKT-midler til sauenevinger i disse områdene. Flere reinbeitedistrikt har viktige beiteområder innenfor prioriterte rovviltområder for bjørn eller jerv. Prioritering av FKT-midler til tiltak i disse områdene vil være i tråd med prinsippet om tydelig soneforvaltning.

Utenfor rovdyrsonene skal tapsforebygging i utgangspunktet skje gjennom regulering av rovviltbestandene, og det skal i utgangspunktet ikke være nødvendig med tyngre tilpasningstiltak. Med en arealdifferensiering som ikke er egnet til å ivareta de vedtatte regionale bestandsmålene for jerv og bjørn i Nordland, blir situasjonen mindre forutsigbar og forvaltningsplanen bidrar derfor i liten grad til en tydelig og målrettet bruk av FKT-midlene.

I og med at gaupebestanden skal forvaltes ut fra et byrdefordelingsprinsipp, er det aktuelt å prioritere midler til alle områder hvor det kan oppstå tap til gaupe. Men samtidig er det færre aktuelle tapsforebyggende tiltak mot tap til gaupe, enn mot tap til bjørn og jerv.

Rovdyrenes arealbruk og vandringskapasitet tilsier at det kan oppstå tapssituasjoner utenfor rovdyrsonene. Erfaring viser at skadefelling er svært vanskelig på barmark, og det må derfor forventes at det oppstår situasjoner hvor man ikke lykkes med uttak av skadegjørende rovvilt i prioriterte beiteområder. I lys av dette kan det være riktig å bruke FKT-midler utenfor rovviltsonene, særlig til tiltak som bidrar til bedre oversikt over beitedyr og økt mulighet til å oppdage rovvilttap.

I vårt forslag til budsjett har vi prioritert tiltak i reindrifta høyere enn tiltak i sauenevinga. Begrunnelsen for dette er:

- Beitenæringenes arealbruk i områder som er prioritert til jerv og bjørn tilsier at man bør prioritere midler til tiltak hos reieiere som har årstidsbeiter innenfor prioriterte rovviltområder for bjørn eller jerv.
- Ulik utvikling i tapsomfang i sauenæringa og reindriffta. Erstatningsoppkjørene for sau viser lavere tap for femte året på rad, og tapene er ca. halvert siden 2012. Tapsutviklinga for reindriffta i Nordland er negativ og alvorlig. De siste 6-7 årene er det årlig erstattet omkring 3000 rein til rovvilt. I samme periode har totaltapet og omsøkte rovvilttapene gått betydelig opp. Tall over kalvetilgang siste driftsår viser at 10 av 12 reinbeitedistrikt har et kalvetap på over 50 %, og flere distrikt har over 70 % tapt kalv. Selv om årsakene til den negative utviklinga i reindriffta kan være sammensatt og variere mellom de ulike distriktene, er det sannsynlig at rovvilt er en viktig faktor over hele området. Vi vurderer derfor at det er riktig å prioritere FKT-midler også til distrikt som ikke berøres av prioriterte rovviltområder for bjørn eller jerv.

Vi foreslår at kr 6 200 000,- fordeles til tiltak i sauenæringa og reindriffta (inkl restmidler som ble utbetalt til reindriffta i desember 2017). Vi foreslår at reindriffta får 60 % av midlene og sauenæringa 40 %. I tabellen nedenfor har vi synliggjort dette, samt et alternativ med 50/50 deling jf. føringene i gjeldende forvaltningsplan.

I 2017 var fordelinga mellom sauenæringa og reindrifft ca 40/60 (mest til reindriffta), inkludert restmidler fra 2016 og friske midler i 2017.

Alternative fordeling av FKT-midler i 2018 til sauenæringa og reindriffta. Samlet budsjett inkl. utbetalte restmidler i 2017 og unntatt det som foreslås til andre tiltak/fellestiltak: kr 6 200 000,-.

	50 % til sau og 50 % til rein		40 % til sau og 60 % til rein	
	Totalt 2018 inkl restmidler 2017	Friske midler 2018	Totalt 2018 inkl restmidler 2017	Friske midler 2018
Sau	3 100 000,-	3 100 000,-	2 480 000,-	2 480 000,-
Rein	3 100 000,-	1 826 600,-	3 720 000,-	2 446 600,-

Mottatte søknader

Vi har mottatt søknader fra 11 av totalt 12 reinbeitedistrikt, hvor til sammen 33 av 41 siidaandeler i Nordland i større eller mindre grad er del i en eller flere søknader. I nesten alle større reinbeitedistrikt er det etter hvert fast praksis å søke om tilskudd til tapsforebyggende tiltak, men det er vanskelig å måle effekten av tiltakene.

Etter å ha satt fokus på mer distriktstilpasset satsing på tapsforebyggende tiltak i reindriffta, ser vi en tendens til at det er større variasjon i søknadene, selv om de fleste tiltakene er en videreføring fra tidligere år.

Vi har mottatt 30 søknader som omfatter tapsforebyggende tiltak i sauenæringa. Flere av søknadene er felles for hele beitelag/hele kommuner, mens andre kun omfatter en eller noen få brukere. Søknadene om tapsforebyggende tiltak i sauenæringa omfatter ca. 55 000 sau og lam. Dette utgjør ca. 25 % av all sau og lam som slippes på utmarksbeite i fylket. Til sammenligning var det i 2017 totalt ca. 56 000 dyr i besetningene som søkte om erstatning for rovvilttap.

Tabell over mottatte søknader, fordelt på ulike poster. Et regneark med opplisting av alle søknadene er også lagt ved (vedlegg 4).

FKT, kap. 1420.73.	Forbruk 2017 (u/restm)	Søknader 2018
Tiltak i sauenæringa		
- Tidlig sanking	261 080,-	266 700,-
- Forsinket slipp på beite		85 500,-
- Flytting til annet beite		0,-
- Gjeting/utvida tilsyn	763 589,-	1 998 850,-
- Gjeterhunder/vokterhunder		18 000,-
- El-gjerde til rovviltsikring		0,-
- Beiting på inngjerdet areal		9 000,-
- Beredskapsareal	50 000,-	0,-
- Bruk av tekniske tiltak	2 000,-	346 379,-
- Andre tiltak		0,-
- Kadaverhundarbeid	179 182,-	255 000,-
- Radiobjeller/E-bjeller	638 434,-	1 407 745,-
- SUM sau	1 894 285,-	4 387 174,-
Tiltak i reindriftsnæringa		
- Flytting til annet beite	545 416,-	1 810 000,-
- Intensiv gjeting	592 338,-	881 169,-
- Kalving i gjerde		0,-
- Fôring av rein i perioder	683 132,-	1 853 701,-
- Bruk av tekniske tiltak		19 200,-
- Tidlig slakting	248 400,-	372 500,-
- Andre tiltak		267 040,-
- Kadaverhundarbeid		0,-
- Radiobjeller	242 216,-	327 282,-
- SUM rein	2 311 501,-	5 530 892,-
Andre tiltak		
- Felling/jakt	944 130,-	426 600,-
- Skadefellingsforsøk	95 884,-	
- Akuttmidler og diverse ¹	1 188,-	
- FoU	50 000,-	270 000,-
- Konfliktdempende tiltak	115 000,-	150 000,-
- SUM andre tiltak	1 206 202,-	
SUM FKT	5 411 988,-	10 764 666,-

¹ Forbruk av akuttmidler i 2017 er bakt inn i de ulike budsjettpostene for hhv. sau og rein, til sammen kr 180 800,-.

Prioriterte tiltak

Fylkesmannen legger til grunn at de føringene som nemnda vedtok i møte 30.11.2017 fortsatt skal gjelde. Vi viser derfor til notat «Forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT) - Rammevilkår, føringer og satser for 2018.» for beskrivelse av prioriterte tiltak. I tillegg gjør vi oppmerksom på at Miljødirektoratet arbeider med en

forskriftsendring om nasjonale satser tidlig nedsanking av sau og hjemmebeite. Endringen skal etter planen trå i kraft 15. februar 2018.

Kompetanseheving knyttet til felling av rovvilt

Det foreligger klare politiske målsettinger om at kommunene etablerer godt skolerte, lokale fellingslag der det er aktuelt, og at opplæringen av disse skal styrkes. Videre skal det arbeides aktivt med kompetansehevende tiltak knyttet til uttak gjennom kvotejakt og lisensfelling.

I Nordland er det etablert kommunale/interkommunale skadefellingslag i de fleste områder hvor vi årlig får henvendelser om skadefelling av rovvilt. En del skadefellingslag har begynt å få god erfaring, mens andre er forholdsvis nyopprettet. De siste årene er det benyttet betydelige midler på kursing/ kompetanseheving, og vi mener det er riktig å fortsatt prioritere dette. Samtidig ser vi at skadefelling på barmark er svært vanskelig, og selv om man fortsetter å ha stort fokus på kompetanseheving vil vi neppe oppnå en veldig høy gjennomføringsgrad i form av vellykkede uttak.

Vårt budsjettforslag tar utgangspunkt i at alle etablerte kommunale/interkommunale skadefellingslag skal få mulighet til kompetanseheving gjennom for eksempel skytetrening, lokale kurskvelder og deltakelse på kurs som arrangeres andre steder. Videre legger vi opp til en videreføring av Grane kommunes satsing på utdanning av hunder til sporing av bjørn. Dette er et flerårig prosjekt med oppstart i 2011, og med samarbeid over flere kommuner på Helgeland. Prosjektaktiviteten i 2018 ble delfinansiert med restmidler i desember 2017, og vi foreslår å bruke 2018-midler til å fullfinansiere prosjektet i år.

Vi legger også opp til en videreføring av Prosjekt Utmarks arbeid med lisensfelling av jerv i fylket, men da i mindre omfang enn i årene med Prosjekt Bedre jervejakt, som avsluttes etter inneværende jakt sesong. Vi legger opp til en dialog med styringsgruppa til prosjektet og Nordland Bondelag om veien videre i dette arbeidet.

Konfliktdependende tiltak

FKT-midlene brukes primært til tiltak som kan bidra til reduserte tap av sau og rein. I tillegg kan det gis tilskudd til personer, kommuner og organisasjoner for tiltak som har til hensikt å dempe konflikter forårsaket av rovvilt, og at barn og unge skal prioriteres.

Fylkesmannen registrerer gjennom vårt arbeid med rovviltforvaltning, samt gjennom media, at det i enkelte områder er betydelig usikkerhet og frykt knyttet til tilstedeværelsen av rovvilt. Særlig gjelder dette i områder hvor vi har aktivitet av bjørn. Fylkesmannen mener at det i slike tilfeller er viktig med balansert kunnskap om rovvilt og konflikter knyttet til tilstedeværelsen av disse. I perioden 2014-2017 er det benyttet midler til et slikt prosjekt i regi av Nordland nasjonalparksenter. Prosjektet er etter hvert godt etablert og får gode tilbakemeldinger. Vi foreslår å videreføre prosjektet i 2018.

c) Tjenestekjøp, kap 1420.21

De økonomiske rammene for region 7, Nordland er på kr 1 mill. til denne posten. Bakgrunnen for at dette er en egen post er for å sikre riktig budsjettering i tråd med Stortingets bevilgningsreglement. Midlene kan benyttes til tjenestekjøp og forskningsaktivitet, for eksempel forsknings- og utredningsoppgaver som bidrar til utvikling og iverksettelse av effektive forebyggende tiltak, eller evaluering av effekter av igangsatte tiltak.

Vi foreslår å videreføre praksis med bruk av disse midlene til bestandstregistrering i form av etablerte dusørordninger og mindre prosjekter, med et budsjett på kr 100 000,-. Videre foreslår vi å bruke disse midlene til medfinansiering av Fylkesmannens årlige reindriftsseminar for reindrifta i Nordland, kr 50 000,-.

Resten av tjenestekjøp-midlene mener vi det vil være riktig å bruke på ulike forsknings- og utredningsoppgaver knyttet til beitenæringene. Særlig ser vi behov for mer kunnskap om tap og produksjon i reindrifta, og ønsker å sette større fokus på dette temaet i år. Dette vil være en oppfølging av arbeidet som NINA gjorde i 2017. Videre vurderer vi at det kan være aktuelt med konkrete prosjekter knyttet til områder med særlig store tap i både sauenæringa og reindrifta. Vi foreslår at Fylkesmannen arbeid videre med dette, og orienterer nemnda om aktuelle prosjekter før evt. tilsagn gis / kontrakt inngås.

SAK 5/2018 DRØFTINGER/ ORIENTERINGER/ REFERATSAKER

a) Status lisensfelling og ekstraordinære uttak

Orientering legges fram i møte, v/ FMNO/SNO.

b) Status bestandsregistrering av gaupe og jerv

Orientering legges fram i møte, v/ FMNO/SNO.

c) Fagrapporter og lignende

Relevante fagrapporter, utredninger og lignende:

Odden, J. 2017. Gaupestudier med viltkamera i Nordland, Framdriftsrapport 2016-17.
NINA Prosjektnotat 37

d) Akuttsaker behandlet av Fylkesmannen

Vedtaket dato	Område	Hva
2017.12.05	Voengel Njaarke RBD	Akuttmidler
2017.12.05	Vefsn kommune	Skadefelling gaupe
2017.12.15	Vefsn kommune	Skadefelling gaupe
2017.12.15	Tysfjord kommune	Skadefelling gaupe
2018.01.12	Bindal kommune	Skadefelling gaupe
2018.01.25	Byrkije RBD	Akuttmidler
2018.01.30	Bindal kommune	Skadefelling gaupe
2018.01.31	Vefsn og Hemnes kommuner	Skadefelling gaupe (avslag)

e) Brev til nemnda

Dato	Fra	Til	Kopi	Tema
2017.11.28	Mdir	Rovviltnemnda		Om kvotejakt på gaupe
2017.12.22	Saltdal kommune	Mdir		Søknad om kvotejakt på gaupe i Saltdal
2018.01.11	KLD	NKF	Rovviltnemnda	Oppnevning av nytt varamedlem til nemnda
2018.01.25	Saltdal kommune	Mdir		Klage på avvisningsvedtak - kvotejakt på gaupe i Saltdal

SAK 6/2018 EVENTUELT

Ingen eventuellsaker er mottatt ved utsendelse av saksframlegg.

Med hilsen

Sveinung Bertnes Råheim (e.f.)
fylkesmiljøvernssjef

John Kosmo (e.f.)
konst. landbruks- og reindriftsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg:

1. Protokoll fra møte 5/2017
2. Liste over mottatte FKT-søknader 2018
3. Akuttsaker behandlet av Fylkesmannen
4. Brev til nemnda